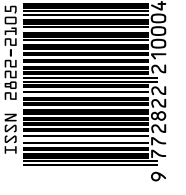

Mimariyet

www.milliyet.com.tr

Nisan 2022 | Yıl: 2 | Sayı: 16

Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Erkal Mimarlık tarafından tasarlanan Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi yapısının, konusu mekan olan görsel ağırlıklı bir üretimin sahnesi olabilmesi için arka plan görevi üstlenmesi düşünülmüş. Malzeme taşkınlığı yerine yalın bir mekansal gramer içinde yaratılan fırsatlar ve farklarla mimarlık eğitimi salt mekan ile provoke etmesi hedeflenmiş. Böylece mimarlık, iç mimarlık ve şehircilik dallarındaki mekansal üretim ve düşünce zenginliğinin

başrolü olarak paylaşım kültürünü geliştirecek ve ortaya çıkaracak bir hikaye sunması istenmiş. Kampüsün doğu ucundaki ilk yüksek yapı olarak konumlanan fakültede 8 adet 200 metrekarelik büyük stüdyo, 4 adet 100 metrekarelik küçük stüdyo, ofisler, bölüm ve fakülte yönetim birimleri, derslikler, amfi ve laboratuvarlardan oluşan hacimler üç farklı kottan komşularıyla bağlantılı olacak biçimde kurgulanmış.

(Sayfa 18)

SÖYLEŞİ

Diébédo Francis Kéré:

“Mimarlıkla yaptıklarımız kum çölünde küçük bir damla ama umut veriyor...”

(Sayfa 14)

PEYZAJ

Piyalepaşa İstanbul Biyofilik Dış Mekan Yaşam Alanı

(Sayfa 20)

DOSYA

Açık Kaynak Mimarlık

(Sayfa 22)

Yerin, Coğrafyanın Çeşitli Biriken Mimarlıkları

Misal; bir Neşet Ertaş, Orhan Gencebay müziği var; Orhan Veli, Edip Cansever şiiri, Yaşar Kemal edebiyatı var... Bunların da bir yeri var. Peki bunun bir nevi mimarlığı da var mı?

Yerin fısıltısı, yeri dinlemek, onunla hemhal olmak... Bilemiyorum, biraz kızıldırılı, dal, toprak ile inşa eden mimar edasıyla yer ile kurulmaya yeltenilen bu romantik şair-mimar ilişkisi ne kadar gerçekçi? Bu 'yer' mevzusuna bu yazıda biraz daha farklı bir yerinden bakmaya çalışacağım. Yazının merkezinde mimarlık üretimi ve coğrafyası, memleketin olanakları ve mimarın onu bükme, dönüştürme ya da onun akışına kendini bırakma(ma) halleri olacak. Yani bu 'yer' başka bir yer.

Misal; bir Neşet Ertaş, Orhan Gencebay müziği var; Orhan Veli, Edip Cansever şiiri, Yaşar Kemal edebiyatı var... Bunların da bir yeri var. Peki bunun bir nevi mimarlığı da var mı? Örneklerin biraz uçlarda ve zamanımızın biraz öncesine ait olduğunun, buna tekabül eden bir mimarlığın da zamanında var olduğunun farkındayım. Ancak, memleketimizde güncel bir mimarlık geleneğinden ve yoğunluğundan bahsedeceksek, kendi coğrafyasının koşul ve bilgisi ile dönüşen dirençli ve sürdürülebilir pratiklerin varlığı ile bu bahis açılabilir diye düşünüyorum.

Çağdaşımız iki örnek üzerinden açmak isterim konuyu. Viyana ofisi Baumschalager Eberle ve Mumbai ofisi Studio Mumbai.. Birbirleriyle hiç alakaları olmayan bu pratiklerin bana göre ortak bir noktaları var. Coğrafyalarının yapma, düşünme, üretme biçimleri ile sıkı sıkıya ilişkililer ve bunun da ötesinde bu üretme biçimlerini kendilerine has sürdürülebilir, uzun erimli, devamlılığı olan bir alana çekebilmişler. Baumschalager - Eberle alaylı ortaklarının neredeyse birbirinden ayırt edemeyeceğiniz, kolay inşa edilebilir yapılarında herhangi bir yenilik arayışı yok. Yapıları, teknik bir altyapı olarak birbirlerinin devamı üretim alanları olarak görüyorlar. Studio Mumbai ise Hindistan genelinde işçilik üzerine kurduğu gelişmiş üretim atölyelerinde coğrafyasına özel, imalatlarını kendi düşüncesine göre yönlendirebildiği, üretimi ile iç içe bir çeşit kast mimarlık atölye sistemi kurmayı başarmış. Her iki pratiğin neredeyse sadece kendi coğrafyalarında var olabileceklerinin altını çizmek istiyorum. Bu pratikler izlenebilir, anlaşılabilir çalışılabilir ancak taklit edilemez bir metot demeti kullanıyor. Mimarlıklarının kendisinden ziyade üretim biçimlerini ve metodolojilerini özgün buluyorum. Bu, coğrafyasını ve kendini tanıyan mimarlık pratiği düşüncesi benim hep çok ilgimi çekti doğrusu. Bu ilgi, tekil müthiş nesnelere üretmekten çok kendi gerçekliğinin farkında, çoklu ve üst üste bilgi biriktirebilen, sürdürülebilir pratikleri kapsıyor.

Bu kapsamda olduğunu düşündüğüm çok fazla mimarlık ofisi yok Türkiye'de; ancak bunlardan ilgi çekici bir tanesinin Uygur Mimarlık olduğunu düşünüyorum ve yazının kalanı 'Semra Abla' ve 'Özcan Abi'nin sürüklediği, üretim odaklı, az bilinen ve muhtelif açılardan iyi okunması gereken pratiklerine odaklanacak. Uygur Mimarlık tam olarak bir 'Ankara ofisi' değil bana kalırsa. "Ankara ofisi ne ki?" diye sorabilirsiniz. Bayındırlık Bakanlığı yarışmalarının ve iş yapma biçimlerinin sentezlediği bir nevi dönem mimarlığı. Her ne kadar bu dizginin dışına çıkan 'genç' ofisler olsa da halen bu bölgesel etkinin sürdüğünü söylemek yanlış olmaz. Gördüğümüz üzere Türkiye içinde dahi coğrafi eşikler aynı kültürden ve dilden insanlar için başka türlü mekan yapma refleksleri geliştirebiliyor.

Yazının konusu 'Ankara mimarlığı' değil tabii ki. Ne diyorduk, Uygurlar... Ofisin tekil mimarlık üretimlerinin özgünlüğünden çok, onları daha üst seviyede bağlayan bir süreklilik tarifi var. Ofis sürekli bir yeni dil, lisan ya da icat peşinde değil. Kendi yakın ya da uzak coğrafyalarında kontrol edebildikleri, bildikleri, daha önce denedikleri yapım metotlarını azar azar geliştirerek, üzerine ekleyerek, türeterek kullanıyorlar. Bu üzerine eklenerek geliştirilen sürekli dil aslında bir çeşit üretim ekonomisi de sağlıyor. Çünkü Uygurlar özel ya da kamu fark etmeksizin üst düzey bir detay bitişini mimarlıkları için önemsiyorlar. Bu detay paleti bu yüzden ofis içinde kurulmuş bir çeşit kütüphaneden çekilerek, dönüştürülerek kullanılmaya devam ediyor. Cam korkuluk, doğrama detayları, Marmara taşıyla zemin ve cephe kaplama biçimleri, brüt beton bitişlerin teknik tanımları, beton blok duvar örgüleri gibi yapının içine doğru genişleyen bir detay dünyası hemen hemen tüm yapılarının eşlikçisi bir dil üretiyor. Bu dil CSO'dan İstanbul'daki okul yapılarına, TED Koleji'ne kadar takip edilebilen sürekli bir izlek üretiyor.

Bu dilin kurulmasının ötesinde ofisin üstün ve inatçı bir iş takip geleneği var. Örneğin, yeni tamamlanan CSO yapısı için 20 yılı aşkın devam eden takip süreci Uygurların inatçı kimliğine dair yeterince ipucu veriyor.

Bu takip ve detay paleti, yapı kurma özellikleri, İstanbul'da 80'e yakın okul için tip proje olmaksızın yürüttükleri yenileme projelerinde daha da okunur hale geliyor. Bana kalırsa İPKB için yaptıkları bu okullar, son 25 yılın en önemli kamu mimarlıklarından bazıları. Hep konuştuğumuz tekil mimarlıkların ötesinde, tasarımın büyük bir sistem olarak ele alınması, mimarlığın -bazı seçilmişler ya da elitlerin

Ömer Selçuk Baz Mimar

ötesinde- halk ile temas yüzeyinin artırılması konusunda daha iyi çok az örnek geliyor aklıma. Ben şansa pek inanmam. Şansa bana göre daha çok kabiliyet ve ısrarlı süreklilik ile elde edilen bir pozisyonudur. TED Ankara için yaptıkları yapılar da, uzun yıllara yayılan süreçte bana göre Uygurların kendileri için ürettikleri bir laboratuvara dönüşmüş. Bugün Uygurların mimarlığını tarif eden kırılma noktası, TED için yüksek düzeyde beton ve ona bağlı detay paleti ile ısrarla üretilen ve takip edilen yapım süreçleridir. Bunun şanstın çok, ciddi bir seçim ve gidilmek istenilen bir yön olduğunu düşünüyorum. Ayrıca yapmanın kendisinin dönüştürücü ve öğretici gücüne dair de önemli bir referans bu.

Ofisin üretimlerinin bu detay, yapım tekniği, strüktür ve malzeme dünyasında dolaşmasından, belki de boğuşmaktan yorulduklarından, şehir ya da çevre bağlamı ile kurdukları ilişkileri çoğu işlerinde sorunlu bulduğumu da belirtmeliyim. İstanbul'daki okul yapılarının çokluğunun belirli düzeyde bir baş edememe hali getirdiğini, her şeyi kendi bünyelerinde ve kontrollerinde çözme düşüncesinin bir aşırı yüklenme oluşturduğunu düşünüyorum. Genç iletişimi bu kadar önceleyen bir ofisin belirli ölçülerde daha paylaşımlı bir süreci yönetmesi de mümkün olabilir miydi? Benzer şekilde Diyarbakır Yenişehir Belediye Binası'nın 'jilet' gibi yapısal bitişlerine rağmen bulunduğu şehir bağlamıyla hiç ilgilenmemesi, içinden geçen aksın da bir boşluğa düşmesi üzerine tartışılabilir bir konu.

Örnekler CSO'nun pozisyonlanması -ki tek başına enine boyuna bir yazıyı hak ediyor- ölçeği ya da kısmen CerModern'in girişlerine kadar genişletilebilir. Ancak bu eleştiriler Uygurların mimarlığının büyük resimde ürettiği değeri düşürmez; aksine, her iyi mimarlık gibi daha da eleştiriye açık hale getirir. Tüm bu özellikleriyle birlikte yüksek disiplinli, üretim odaklı kendi geleneğini kuran ofis yapısı, taviz vermeyen inatçı, mütevazı kimliği ile pek de alıştığımız bir mimarlık profili değil bu. Coğrafyamızın pek çok mimarlığı olabilir; Uygurların yaptığı ise ciddiyetle takip edilmesi gereken, bölgelerinde tekrara ve biriktirmeye dayalı, çok emekli, adaptasyon ve tutunma gücü yüksek, kendilerine has, az görünür bir mimarlık üretme pratiği ve modeli tarif ediyor.